

KIRJALLINEN KYSYMYS 251/2014 vp

Holokaustin kiistämisen kieltäminen lainsäädännöllä

Eduskunnan puhemiehelle

Holokaustin kiistäminen on suoraan tai epäsuorasti kielletty kolmessatoista itsenäisessä valtiossa: Belgiassa, Israelissa, Itävallassa, Liechtensteinissa, Luxemburgissa, Portugalissa, Puolassa, Ranskassa, Romaniassa, Saksassa, Sveitsissä ja Tšekissä. Slovakiassa se oli kiellettyä vuosina 2001—2005. Espanja dekriminalisoi holokaustin kiistämisen lokakuussa 2007. Holokaustin kieltämisestä ei rangaista yhteensä viidessätoista EU-maassa mukaan lukien Suomi, Ruotsi, Bulgaria ja Britannia.

Monissa maissa lait koskevat laajemmassa mittakaavassa julkista herjausta tai kansanryhmää vastaan kiihottamista, kuten Kanadassa ja Britanniassa. Euroopan komission tietoverkkorikoksia koskevan sopimuksen lisäpöytäkirjassa vuodelta 2003 kielletään kansanmurhan tai rikosten ihmisyyttä vastaan kiistäminen, törkeä vähätely, hyväksyntä tai puolustelu automaattista tietojenkäsittelyä apuna käyttäen.

Monet holokaustin kyseenalaistajat puolustelevat toimintaansa sananvapaudella ja katsovat holokaustin kiistämisen kieltävien lakien rajoittavan sitä. Euroopan komissio, Euroopan ihmisoikeustuomioistuin ja YK:n ihmisoikeuskomitea

ovat kuitenkin torjuneet argumentit, joiden mukaan holokaustin kiistämisen kieltäminen lailla olisi ristiriidassa Euroopan ihmisoikeussopimuksen ja kansainvälisen ihmisoikeuksien julistuksen kanssa.

Tammikuussa EU:n oikeuskomissaari Viviane Reding esitti puheessaan, että holokaustin kieltämisen tulisi olla laitonta kaikissa EU-maissa neuvoston puitepäätöksen 2008/913/YOS mukaisesti. Hän totesi 27. tammikuuta pitämässään puheessa, että "olemme saavuttaneet rauhan kansojen välillä Euroopan unionissa". Reding lisäsi, että "kenenkään ei tarvitsisi kärsiä vihapuheesta tai viharikoksista". Komissaari vaatii, että kaikki EU-maat tekisivät holokaustin kieltämisestä laitoman nopealla aikataululla.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitän asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Aikooko hallitus ryhtyä toimenpiteisiin, että holokaustin kiistäminen tuomitaan laittomaksi myös Suomen lainsäädännössä?

Helsingissä 2 päivänä huhtikuuta 2014

Peter Östman /kd

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Herra puhemies, olette toimitanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Peter Östmanin /kd näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 251/2014 vp:

Aikooko hallitus ryhtyä toimenpiteisiin, että holokaustin kiistäminen tuomitaan laittomaksi myös Suomen lainsäädännössä?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Suomen lainsäädäntö ei sisällä rangaistussäännöstä, joka koskisi nimenomaisesti pelkästään holokaustin kiistämistä. Rikoslaisissa on kuitenkin säädetty rangaistavaksi kiihottaminen kansanryhmää vastaan (rikoslaki 11 luku 10 §), joka kattaa kiistämisen sellaiset muodot, joissa uhataan, panetellaan tai solvataan jotakin kansanryhmää. Teon rangaistavuus ei edellytä tarkoitushallisuutta eli että uhkaaminen, panettelu tai solvaaminen olisi ollut tekijän tarkoituksena. Teon vaatimaan tahallisuuteen riittää tekijän tietoisuus siitä, että hänen levittämänsä kirjoitus tai muu viesti uhkaa, panettelee tai solvaa säännöksessä tarkoitettua kansanryhmää. Säännös koskee myös muiden historiallisten tapahtumien tai sotarikosten kiistämistä, jos yleisön keskuuteen levitettävä viesti täyttää tunnusmerkistön mukaiset edellytykset. Jos holokaustin kiistämisessä kehoitetaan tai houkutellaan rikoksen tekemiseen, voi myös rikoslain 17 luvun 1 §:n säännös julkisesta kehottamisesta rikokseen tulla sovellettavaksi. Rangaistussäännöksiä on myös käytännössä sovellettu esimerkiksi holokaustia käsitteleviin ilmaisuihin.

Suomen lainsäädäntö täyttää valtioneuvoston käsityksen mukaan myös kysymystä koskevat

kansainväliset velvoitteet. Esimerkiksi Euroopan unionin neuvoston puitepäättös 2008/913/YOS rasismien ja muukalaisvihan tiettyjen muotojen ja ilmaisujen torjumisesta rikosoikeudellisin keinoin velvoittaa Euroopan unionin jäsenvaltiot säätämään rangaistavaksi muun muassa sellaisen 8 päivänä elokuuta 1945 tehdyn Lontoon sopimuksen liitteenä olevan kansainvälisen sotarikostuomioistuimen perussäännön 6 artiklassa määriteltujen rikosten julkisen puolustelun, kieltämisen tai vakavan vähättelyn, joka kohdistuu rodun, ihonvärin, uskonnon, syntyperän taikka kansallisen tai etnisen alkuperän mukaan määriteltäviin ihmisryhmään tai tällaisen ryhmän jäseniin, jos teko suoritetaan tavalla, joka on omiaan yllyttämään väkivaltaan tai vihaan tällaista ryhmää tai tällaisen ryhmän jäsentä kohtaan (1 artiklan 1 kohdan d alakohta). Jäsenvaltiot voivat säätää, että rangaistavaa on ainoastaan teko, joka joko suoritetaan tavalla, joka on omiaan häiritsemään yleistä järjestystä, tai on uhkaavaa, alentavaa tai loukkaavaa (2 kohta). Puitepäättös on pantu täytäntöön rikoslain muutoksella 13.5.2011/511 (ks. HE 317/2010 vp). Euroopan unionin komission mukaan viidellätoista jäsenvaltiolla ei ole nimenomaisia säännöksiä holokaustin kiistämisestä (COM(2014) 27 final, kohta 3.1.4).

Holokaustia tai muita historiallisia tapahtumia koskevia rangaistussäännöksiä arvioitaessa on tärkeää kiinnittää huomiota myös perustuslain ja Euroopan ihmisoikeussopimuksen suojamaan sananvapauteen. Sen, että historiallisia tapahtumia koskevan keskustelun kriminalisointi on sananvapauden kannalta ongelmallista, osoittaa muun ohella Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tapaus Lehideux ja Isorni vastaan Ranska 23.9.1998. Sananvapaudella on erityisen koros-

tunut merkitys yhteiskunnallisen ja poliittisen keskustelun samoin kuin tieteen ja taiteen aloilla. Sananvapauden turvaamiseen liittyvät näkökohdat puhuvat sitä vastaan, että voimassa ole-

van kiihottamisrikoksen soveltamisalaa laajennettaisiin kattamaan myös sellaisia tekemuotoja, joissa ketään ei uhata, panetella tai solvata eikä yleistä järjestystä tai turvallisuutta vaaranneta.

Helsingissä 24 päivänä huhtikuuta 2014

Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson

Till riksdagens talman

I det syfte som anges i 27 § i riksdagens arbetsordning har Ni, Herr talman, till den minister som saken gäller översänt följande skriftliga spörsmål SS 251/2014 rd undertecknat av riksdagsledamot Peter Östman /kd:

Avser regeringen vidta åtgärder för att förnekelse av förintelsen kriminaliseras också i finsk lagstiftning?

Som svar på detta spörsmål anför jag följande:

Finsk lagstiftning innehåller ingen straffbestämmelse som uttryckligen skulle gälla endast förnekelse av förintelsen. I strafflagen är dock hets mot folkgrupp straffbelagt (strafflagen 11 kap. 10 §). Bestämmelsen täcker sådana former av förnekelse där en viss folkgrupp hotas, förtalas eller smädas. För att gärningen ska vara straffbar fordras inte avsiktssuppsåt, dvs. att hot, förtal eller smädelse skulle ha varit gärningsmannens avsikt. För det uppsåt som krävs är det tillräckligt att gärningsmannen är medveten om att de skriverier eller andra meddelanden som han eller hon sprider hotar, förtalar eller smädar en folkgrupp som avses i bestämmelsen. Bestämmelsen gäller också förnekelse av andra historiska händelser eller krigsförbrytelser, om det meddelande som sprids bland allmänheten uppfyller förutsättningarna i rekvisitet. Om någon vid förnekelse av förintelsen uppmanar eller förleder till brott, kan också bestämmelsen i 17 kap. 1 § i strafflagen om offentlig uppmaning till brott bli tillämplig. Straffbestämmelserna har också i praktiken tillämpats på åsiktsyttringar som t.ex. behandlar förintelsen.

Enligt statsrådets uppfattning uppfyller Finlands lagstiftning också de internationella förpliktelser som gäller saken. T.ex. Europeiska

unionens råds rambeslut 2008/913/RIF om bekämpande av vissa former av och uttryck för rasism och främlingsfientlighet enligt strafflagstiftningen förpliktigar Europeiska unionens medlemsstater att straffbelägga bl.a. offentligt urskuldande, förnekande eller flagrant förringande av de brott som definieras i artikel 6 i Internationella militärtribunalens stadga, som fogas till Londonöverenskommelsen av den 8 augusti 1945, riktat mot en grupp av personer eller en medlem av en sådan grupp, utpekad med åberopande av ras, hudfärg, religion, härstamning eller nationellt eller etniskt ursprung, om gärningen begås på ett sådant sätt att den är ägnad att uppmåna till våld eller hat gentemot en sådan grupp eller en medlem av en sådan grupp (artikel 1.1 d). Medlemsstaterna får välja att straffa enbart gärningar som antingen begås på ett sådant sätt att de är ägnade att vara störande för allmän ordning eller som är hotfulla, otillbörliga eller kränkande (artikel 1.2). Rambeslutet har genomförts genom en ändring av strafflagen 13.5.2011/511 (se RP 317/2010 rd). Enligt Europeiska unionens kommission har femton medlemsstater inga specifika bestämmelser som gäller förnekelse av förintelsen (COM(2014) 27 final, punkt 3.1.4)

När straffbestämmelser som gäller förintelsen eller andra historiska händelser bedöms är det viktigt att fästa uppmärksamhet också vid den i grundlagen och Europeiska människorättskonventionen skyddade yttrandefriheten. Att kriminalisering av en diskussion om historiska händelser är problematisk med tanke på yttrandefriheten visar bl.a. målet *Lehideux och Isorni* mot Frankrike i Europeiska människorättsdomstolen 23.9.1998. Yttrandefriheten har en synnerligen framträdande betydelse i den samhälleliga och

politiska debatten liksom också inom vetenskapen och konsten. Aspekter som gäller tryggheten av yttrandefriheten talar mot att tillämpningsområdet för den gällande bestämmelsen om hets mot

folkgrupp utvidgas till att omfatta också sådana gärningsformer där ingen hotas, förtalas eller smädas och där inte den allmänna ordningen eller säkerheten äventyras.

Helsingfors den 24 april 2014

Justitieminister Anna-Maja Henriksson